

Prof. dr hab. Michał Łesiów - Jubileusz 80-lecia urodzin

W 2008 roku jubileusz 80-lecia urodzin świętował Profesor Michał Łesiów – wybitny polski slawista, przewodniczący Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Lublinie. Jego postać w wyjątkowy sposób scala lubelskie naukowe środowisko slawistyczne, bowiem od niemal 60 lat nierozdzielnie związany z Lublinem i dwoma lubelskimi uniwersytetami – Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II i Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. Przez wiele lat współpracował także z Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie, prowadząc tam zajęcia dla kleryków wyznania greckokatolickiego.

Profesor Michał Łesiów przybył do Lublina w 1950 roku i podjął studia na filologii polskiej KUL, które ukończył w 1955 r. Po rocznym pobycie na stażu naukowym w Instytucie Językoznawstwa PAN w Krakowie powrócił do Lublina by rozpocząć pracę w Katedrze Języka Polskiego UMCS, którą kierował wówczas profesor Leon Kaczmarek. Aktywnie włączył się w życie naukowe swojej jednostki, prowadząc badania z zakresu toponomastyki i dialektologii, zbierał wówczas polski i ukraiński materiał gwarowy do „Atlasu gwar Lubelszczyzny”. W roku 1960 Jubilat odbył roczny staż naukowy w Uniwersytecie Tarasa Szewczenki w Kijowie, podczas którego rozpoczął pracę nad rozprawą doktorską „Język dramatów zachodnioukraińskich XVII – początku XVIII wieku”, którą obronił na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego w 1962 r.

Rok później, Michał Łesiów został przeniesiony do tworzącego się Zakładu Filologii Rosyjskiej UMCS, stając się jednym z jego organizatorów. W 1969 roku otrzymuje stanowisko docenta etatowego, a rok później powierzono Mu pełnienie funkcji kierownika tej jednostki. Mimo wielu obowiązków organizacyjnych związanych najpierw z organizacją nowo powołanego Zakładu, a następnie z pełnieniem funkcji jego kierownika, Jubilat kontynuował swe badania naukowe – zarówno nad gwarami ukraińskimi (nie tylko na terenie Lubelszczyzny, ale i całej Polski), jak i badania onomastyczne. Właśnie onomastyka, a dokładnie mikrotoponimia Lubelszczyzny, stają się tematem monografii „Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny”, na podstawie której uzyskuje stopień naukowy doktora

habilitowanego (1973). Niedługo po tym wydarzeniu dr hab. Michał Łesiów został powołany na stanowisko dyrektora Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej UMCS w Lublinie.

W 1973 roku Profesor wyjechał na wykłady gościnne w Uniwersytecie Harvarda w Cambridge (Massachusetts USA.), gdzie prowadził zajęcia w zakresie językoznawstwa słowiańskiego, a zwłaszcza ukraińskiego. Ponownie do Stanów Zjednoczonych wyjeżdżał jeszcze w 1986 roku, gdzie pracował jako visiting professor w Uniwersytecie Minnesota w Minneapolis.

Od 1976 roku Profesor Michał Łesiów dojeżdżał przez wiele lat do filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku, dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniem z tamtejszymi studentami.

W 1981 roku został wybrany w pierwszych wolnych demokratycznych wyborach Dziekanem Wydziału Humanistycznego UMCS, a dwa lata później, docent Michał Łesiów otrzymał tytuł profesora, nadany mu przez ówczesną Radę Państwa, po ciągnącym się ponad 4 lata postępowaniu. Wpływ na to miały czynniki polityczne.

Przez cały ten okres Jubilat prowadził aktywną działalność naukową, poprzez badania z zakresu dialektologii, onomastyki, historii języka, folklorystyki czy współczesnego języka rosyjskiego i ukraińskiego. W 1986 roku został kierownikiem lubelskiego zespołu, zbierającego materiał dialektologiczny dla potrzeb „Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Pobuża”. Prace nad atlasem były wspólnym przedsięwzięciem Instytutu Słowianoznawstwa PAN w Warszawie i Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej UMCS.

W roku 1989 Profesor współorganizował Katedrę Filologii Słowiańskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, by w 1992 roku objąć tam funkcję kierownika nowo utworzonej Katedry Języków Słowiańskich, z którą współpracował aż do przejścia na emeryturę w 1998 roku.

Niewątpliwie dla Profesora Michała Łesiowa bardzo ważną datą w życiu był rok 1991. Po zmianie sytuacji politycznej i ogłoszeniu niezależności przez Ukrainę władze UMCS, za zgodą Senatu, powołały studia w zakresie filologii ukraińskiej oraz utworzyły Zakład Filologii Ukraińskiej, a jego kierownictwo powierzono Jubilatowi. Decyzja ta była urzeczywistnieniem wieloletnich starań i spełnieniem marzeń Profesora, bowiem o utworzenie odrębnych studiów ukrajinistycznych zabiegał on wielokrotnie, za każdym razem spotykając się z odmową. Kierownikiem Zakładu Profesor pozostał do roku 1998, czyli przejścia na emeryturę, choć przez następne lata dalej ściśle współpracował z Zakładem i Instytutem, prowadząc wykłady monograficzne i seminaria magisterskie.

Pomimo licznych obowiązków, związanych z organizacją nowej jednostki, Profesor zawsze znajdował czas na działalność naukową. W 1997 roku ukazała się monografia „Українські говірки в Польщі” (Gwary ukraińskie w Polsce), która dokładnie opisuje 6 dialektów ukraińskich, występujących na terenie Polski. Nieobojętny pozostawał również na potrzeby dydaktyczne placówek oświatowych z

ukraińskim językiem nauczania. W roku 1996 ukazał się drukiem podręcznik do gramatyki języka ukraińskiego pt. Шкільна грамати́ка украї́нської мови.

Profesor Michał Łesiów był promotorem niemal 600 prac magisterskich z zakresu językoznawstwa rusycystycznego, ukrainistycznego, białorutenistycznego i polonistycznego. Wśród wypromowanych przez Jubilata magistrów znajdują się absolwenci nie tylko Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, ale też Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku (obecnie Uniwersytet w Białymstoku), Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie (obecnie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Swoją znaczącą cegiełkę Jubilat dołożył również do rozwoju młodej kadry naukowej. Wypromował 20 doktorów, recenzował niemal 50 rozpraw doktorskich, które powstawały w wielu ośrodkach uniwersyteckich Polski oraz opiniował prawie w 20 przewodach habilitacyjnych i kilkunastu postępowaniach o awanse profesorskie. Jest obecnie promotorem kilku rozpraw doktorskich, opiekując się słuchaczami neofilologicznych studiów doktoranckich UMCS oraz Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów.

Istotne miejsce w działalności Profesora Michała Łesiowa zajmuje działalność popularyzatorska. Szczególnym zainteresowaniem dużej rzeszy słuchaczy (nie tylko studentów ukrainistyki czy studentów innych specjalności, ale także licznej grupy mieszkańców Lublina) cieszyły się Wykłady Ogólnouniwersyteckie, ogłaszane przez Rektora UMCS – *Ukraina wczoraj i dziś* oraz *Rola kulturotwórcza Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej*. Służyły one przybliżeniu wiedzy o języku, kulturze, religii, folklorze, historii i dniu współczesnym Ukrainy – wówczas nowego państwa na politycznej mapie Europy. Zostały opublikowane w serii „Wykłady otwarte UMCS” i cieszyły się na tyle dużym zainteresowaniem czytelników, że doczekały się drugiego wydania. Jubilat był autorem popularnego cyklu porad językowych (Мовні поради), drukowanych przez kilka lat w tygodniku mniejszości ukraińskiej „Nasze Słowo”. Brał też udział w pracach nad wydaniem polskich tłumaczeń „Eneidy” Iwana Kotłarewskiego oraz poezji „Kobziarz” Tarasa Szewczenki, autorem których był lubelski poeta i tłumacz, Piotr Kupryś.

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Profesora była wielokrotnie doceniana w środowisku, czego dowodem są liczne nagrody i wyróżnienia.

Jubileusz 80-lecia urodzin Profesora nie pozostał niezauważony w lubelskim środowisku slawistycznym. Nakładem Wydawnictwa UMCS ukazała się w 2009 roku pozycja „Scripta manent. Bibliografia Profesora Michała Łesiowa” na osiemdziesięciolecie urodzin, której zasadniczą część stanowi pełna bibliografia prac Profesora Michała Łesiowa. W części zatytułowanej „Inni” o Jubilacie czytelnik znajdzie także teksty, które ukazują różne aspekty działalności Jubilata – 1) Jego działalność naukową i dydaktyczną, 2) działalność społeczną i zaangażowanie Profesora na rzecz mniejszości ukraińskiej w Polsce oraz 3) Jego sylwetkę duchową. Natomiast w roku 2010 ukazał się, wydany przez Wydawnictwo KUL,

tom „Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią”, stanowiący zbiór prac uczonych z lubelskiego ośrodka slawistycznego, którzy na przestrzeni wielu lat współpracowali z Jubilatem. Swoje studia poświęciło prof. Łesiewiczowi dwudziestu siedmiu wybitnych uczonych zarówno z lubelskiego środowiska naukowego (wśród nich znaleźli się m.in.: Zenon Leszczyński, Władysław Makarski, Feliks Czyżewski, Czesław Kosyl, Witold Kołbuk, Anna Woźniak, Stefania Andrusiów, Mirosława Ołdakowska-Kuflowa), jak też i badacze z innych środowisk naukowych, którzy jednak w pewnym okresie czasu współpracowali z Jubilatem w Lublinie, by wymienić tu chociażby Stefana Kozaka, Dmytra Buczkę, Hryhorija Arkuszyna i in. W tomie tym czytelnik znajdzie również niezwykle ciekawy wywiad z Jubilatem zatytułowany „Michała Łesiewa gawęda o życiu”.

Wymienione publikacje obydwu lubelskich uniwersytetów, dedykowane Profesorowi Michałowi Łesiewiczowi, są wyrazem niezwykle szacunku lubelskiego slawistycznego ośrodka uniwersyteckiego.

Maria Borciuch, Mateusz Jastrzębski

Dr Maria Borciuch jest pracownikiem Zakładu Filologii Ukraińskiej, Wydziału Humanistycznego, UMCS.

Dr Mateusz Jastrzębski jest sekretarzem Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych PAN Oddział w Lublinie.

Z okazji Jubileuszu życzę Panu Profesorowi w imieniu Władz i Członków Oddziału dużo zdrowia i wszelkiej pomyślności.

Jan Gliński